

3

Vlaggen voor Israël

4

Alle zegeningen waar de kerk in delen mag, verbinden ons met Israël

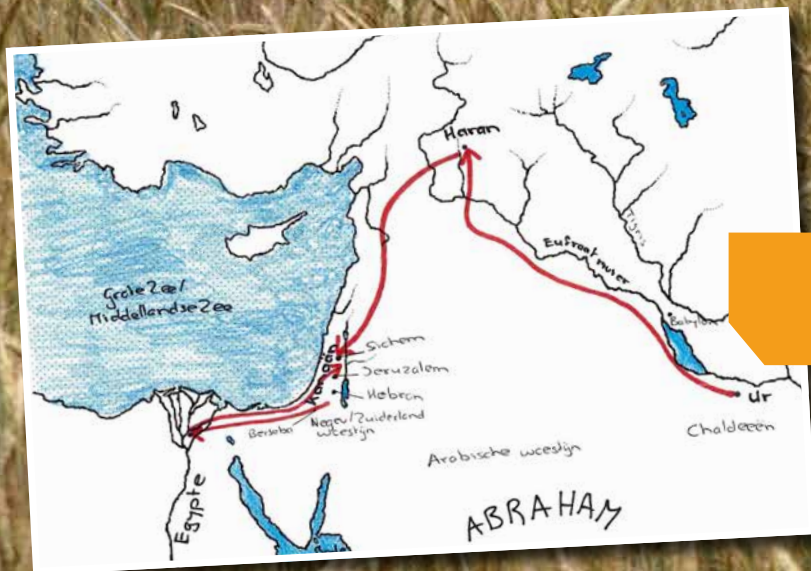
11

Messiasbelijdende Joden: dubbele verbondenheid

jaargang 65
nummer 3
september 2021

Israëlmagazine

verbonden

Gezegend met Israël

Vlaggen op Urk	3
Gezegend met Israël!	4
Eén volk verkoren, alle volken geliefd	6
Een eeuwige belofte	7
Het beloofde land vraagt om geloof	8
De Israëlzondag en ik	10
Een hoopvolle en getuigende verklaring	11
Ds Hedde Biesma: een dienende voorzitter	12

Bij de foto op de voorpagina:

Op de voorpagina een landbouwgebied in Israël, rijp voor de oogst. Ingezet een kaartje met de vermoedelijke route die Abraham, de vader van alle gelovigen, gevolgd heeft vanuit Ur der Chaldeeën.

Verbonden is een uitgave van het deputaatschap Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Aan *Verbonden* ligt de visie ten grondslag dat kerk en Israël diep en voorgoed verbonden zijn. Het blad biedt bezinning op kerk, Israël en jodendom en de ontmoeting hiertussen. Het deputaatschap is een van de partners in het Centrum voor Israël Studies (CIS). Een door het CIS uitgezonden Israëlconsulent geeft in Jeruzalem gestalte aan deze ontmoeting en doet hiervan in *Verbonden* geregeld verslag.

Vlaggen op Urk

In het voorjaar laaide het aloude conflict tussen Israël en de Palestijnen op. Duizenden Qassam-raketten vlogen uit de Gazastrook richting Israëlische burgerdoelen. Onschuldige mensen, jong en oud, vonden de dood. Het Israëlische leger antwoordde met het gericht bestoken van doelen van Hamas. Omdat deze terreurorganisatie zich tussen burgers verschuilt, vielen er ook burgerslachtoffers.

Wat opvalt, is hoeveel het Israëlisch-Palestijnse conflict in Europa losmaakt. In veel steden gingen mensen de straat op om te demonstreren, meestal tégen Israël. Ook op social media was de steun voor de Palestijnen groot. Gek genoeg werd er veel minder over Hamas gesproken. In ons vrije Europa mag iedereen zeggen wat hij wil. In de straten van London werd er bijvoorbeeld gescandeerd: "Kill the Jews! Fuck their mothers! Rape their daughters!" In ons eigen land klonken ook verschrikkelijke dingen.

en daarbuiten hebben zelf ook wel kritiek op hun eigen politieke leiders en partijen.

Antizionisme

Maar het wordt anders als de staat Israël wordt opgevat als Joods collectief, en als zodanig hatelijk wordt bejegend. Dan gaat het om antizionisme.

Verpakt als 'politieke kritiek' die gericht is tegen Israël als Joods thuisland worden afschuwelijke dingen geroepen en geschreven. Op het Malieveld in Den Haag klonk dit voorjaar bijvoorbeeld 'Heil Hitler' en 'Kankerjoden'. In Amsterdam hing een groot spandoek aan een onderwijnsinstelling: "From the river to the sea, Palestine will be free". Maar als Israël van de Jordaan tot aan de Middellandse Zee van Joden 'bevrijd' zou worden, dan is de Joodse staat vernietigd. In Utrecht werd er een berucht strijdlid gezongen: 'Khaybar,

Khaybar, oh Joden, het leger van Mohammed komt er weer aan. Dat betekent dat de Joden zich de slag bij Khaybar moeten herinneren, toen Mohammeds leger een Joodse stam uitmoordde, en dat zijn leger weer zal terugkomen. Zulke uitlatingen hebben niets meer van doen met politieke kritiek.

Vlaggenvertoon

Er was gelukkig ook een ander signaal. Zonder woorden werd er een duidelijk statement gemaakt op Urk. Daar toonden velen zich solidair met Israël door Israëlische vlaggen buiten te hangen. Zo werd duidelijk dat er ook steeds mensen achter Israël staan. Ik vraag me af of deze vlaggen op Urk uit politieke motieven of uit geloofsovertuiging zijn uitgegaan. Hoe dan ook, de verbondenheid met Israël mag zichtbaar zijn! «

Antisemitisme

Wat is antisemitisme? In 2016 werd er door de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) een werkdefinitie opgesteld die door vele partijen aanvaard is. De definitie luidt: 'Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap.'

Dit betekent niet dat je nooit kritiek mag hebben op de staat Israël. Joden in Israël

colofon

Commissie van redactie: ds. A. Brons, drs. L. van Dalen, dr. C.M. van Driel, drs. A. Hoekman
Eindredacteur: C.M. van Driel, e-mail: cmvdriel@solcon.nl, tel.: (0318) 701560
Website: www.kerkenisrael.nl
Contact deputaten Kerk en Israël: e-mail: info@kerkenisrael.nl
Administratieadres: Landelijk kerkelijk bureau van de Chr. Geref. Kerken, Ghandistraat 2, 3902 KD Veenendaal, Postbus 334, 3900 AH Veenendaal, tel.: (0318) 582350 fax (0318) 582351, e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Penningmeester: P.A.J. Pruijssers, e-mail: penningmeester@kerkenisrael.nl, tel.: (0416) 85 12 96, Bankrekeningnummer: NL19 INGB 0000 3652 71, t.n.v. Dep. Kerk & Israël Chr. Geref. Kerken te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester, hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.

Joodse symbolen

Abram trekt met zijn vader Terach weg uit Ur der Chaldeeën naar Haran. Daar wordt Abram, door de HERE geroepen om te gaan naar het land dat de HERE hem wijzen zal. Hij krijgt de belofte mee 'Ik zal u tot een groot volk maken', later op beeldende wijze herhaald als hij naar de sterren aan de hemel kijkt. Op de Israëlische postzegel uit 1977 wordt dit fraai afgebeeld. Daarnaast wordt beloofd dat 'met hem alle volken der aarde gezegend zullen worden'. Vier keer wordt dit herhaald. Eeuwen later schrijft Paulus dat deze belofte tot vervulling is gekomen: 'Zo is de zegen van Abraham tot de heidenen gekomen in Jezus Christus, opdat wij de belofte des Geestes ontvangen zouden door het geloof'. Abraham werd zo de vader van alle gelovigen.

Michael Mulder

Gezegend met Israël!

Het evangelie is bestemd voor Israël én de volkeren. Als de heilige Geest wordt uitgestort op het Pinksterfeest horen mensen uit allerlei volkeren Jezus' leerlingen spreken in hun eigen taal. Dat wonder is een teken dat al die volkeren mogen delen in de zegen die God eerst had beloofd aan Abraham en zijn nakomelingen. Wat houdt die zegen in? En waarom is het van belang te beseffen dat we die zegen nog steeds delen mét Israël?

Als Paulus in de brief aan de Romeinen spreekt over de voorrechten van Israël, noemt hij 'de aanneming tot kinderen', 'de heerlijkheid', 'de verbonden', de 'wetgeving', 'de eredienst', 'de beloften' en 'de vaderen' aan wie die beloften gegeven zijn (Rom. 9:4,5). Alle zegeningen waar de kerk in delen mag, verbinden ons dus met Israël. En het belangrijkste, waar Paulus in de opsomming uit Romeinen 9 mee eindigt is: de Christus. Jezus Christus was een Jood, Hij kwam voort uit Israël, en door Hem is de kerk blijvend met Israël verbonden.

Vanaf het begin

Dat het Gods bedoeling was dat ook heidenen in de zegen van Israël zouden gaan delen, lezen we al helemaal aan het begin in Genesis. Als God Abraham roept om uit zijn land te weg te trekken en te gaan naar het land dat God hem zal wijzen, belooft God hem te zegenen.

God somt een aantal zegeningen op in Genesis 12:1-3: Abraham zal kinderen krijgen en een groot volk worden. God zal hem een land geven om in te wonen. God zal hem beschermen, zodat ieder die het volk van Abraham zal zegenen zelf gezegend zal worden, terwijl ieder die zijn nakomelingen zal vervloeken, zelf vervloekt zal worden. Dat alles komt uit de zegen voort.

Maar het hart van de zegen drukt God uit als Hij onderstreept: 'Ik zal u en uw nageslacht tot een God zijn' (Gen. 17:7). God wil bij hen horen en hún God zijn. Dat komt niet omdat Abraham beter is, of omdat het volk dat uit hem voortkomt, het Joodse volk, voortreffelijker zou zijn. De bron van deze zegen ligt niet bij menselijke kwaliteiten, maar alleen in de eenzijdige liefde van God (Deut. 7:7,8).

Dat wordt nog duidelijker, als je Genesis 12 leest in de directe context. In Genesis 11 wordt beschreven hoe mensen een toren bouwen om voor zichzelf een naam te maken en zo naar God te willen opklimmen. Die torenbouw van Babel tekent de Bijbel als een dieptepunt nadat God de mensen geschapen had. Ze willen het leven organiseren zonder God. Daarom grijpt God in en verstrooit hen over de aarde doordat ze elkaar niet meer kunnen verstaan.

Direct daarna kiest God één mens uit, Abraham. Bij hem laat God zien hoe je wél met God, en dus gezegend kunt leven. Dat begint met erkennen dat je als mens niet naar God kunt opklimmen, maar dat Hij naar jou toekomt. Dat laat God bij Abraham zien. Zó wil Hij Abrahams God zijn, uit pure liefde. De mensen van de torenbouw van Babel wilden zichzelf een naam maken. Maar God draait het om: Hij zal Abrahams naam groot maken. Het enige dat Abraham kan doen is: hier amen op zeggen. En dat doet hij, in geloof en overgave (Gen. 15:6). Zo is God Abrahams God en de God van zijn nageslacht geworden. Dat is de inhoud van de zegen, Gods belofte: 'Ik wil jouw God zijn'.

Opnieuw

Toch onderstreept God vanaf het eerste moment dat Hij met zijn zegen aan Abraham nog steeds alle volkeren op het oog houdt: 'in u (of: met u) zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden' (Gen. 12:3). God laat zijn

schepselen niet los, ook al verzetten zij zich tegen Hem. Op een bijzondere manier wordt dat zichtbaar op het moment dat deze zegen metterdaad naar alle volken toe gaat, op het Pinksterfeest.

Het wonder dat alle mensen elkaar kunnen verstaan, verwijst naar de geschiedenis van de torenbouw van Babel en is er de omkering van. Zo laat God zien dat Hij vervult wat Hij direct na die torenbouw aan Abraham beloofde: dat de volkeren toch opnieuw kunnen delen in zijn belofte dat God hun God wil zijn.

Dat kan opnieuw alleen omdat God naar óns toegekomen is. Opnieuw is dat de zegen: Hij heeft óns lief en komt naar ons toe, in zijn Zoon, Jezus Christus. Zó wil Hij onze God zijn. Zo mogen heidenen delen in de zegen van Abraham, schrijft Paulus in Galaten 3:8,9; doordat Christus de vloek droeg die wij verdiend hebben. Opnieuw is de bron van Gods zegen zijn eenzijdige liefde.

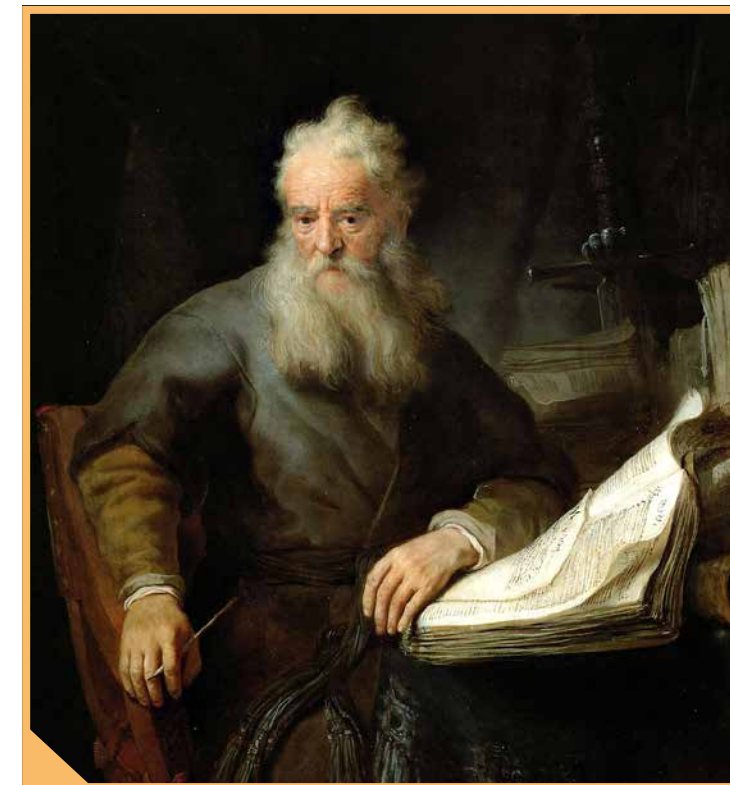
Niet vergeten

Waarom is het dan nog steeds belangrijk om niet te vergeten dat Gods zegen voor alle mensen begonnen is met zijn zegen aan Abraham en het Joodse volk? Ik stip een paar redenen aan die de Bijbel noemt.

Ten eerste, omdat we zo zicht krijgen op de trouw van God. Ten tweede omdat gelovigen uit de heidenen op deze manier blijvend beseffen dat het echt genade is dat je God jouw God mag noemen. Het is uit pure liefde dat je delen mag in waar je geen enkel recht op had, schrijft Paulus aan de Efeziërs. Daarom benadrukt hij in die brief telkens dat heidenen mee mogen delen in wat God eerst alleen aan Israël gaf. Gelovigen uit de heidenen worden mede-genoten, mede-leden, mede-burgers, mede-eigenaars (vgl. Ef. 2:19, 3:6). Dat zal je houding stempelen, zowel naar God als naar de eerste burgers en ontvangers van deze zegen, het Joodse volk. Ten derde: het besef dat God zijn beloften aan Israël niet heeft opgezegd en op zijn manier zal vervullen, maakt dat wij ook voor onszelf hoop mogen hebben op God. Hij laat niet los wat Hij beloofde.

Alle zegeningen waar de kerk in delen mag, verbinden ons met Israël

Ten vierde: wie God is, kan je blijvend aflezen aan hoe God met het volk Israël is omgegaan in het Oude Testament, en nog steeds met dat volk omgaat. Voortdurend klinkt het Oude Testament mee in de manier waarop de apostelen spreken over Gods heil. Daarom onderstreept Petrus in Han-

De apostel Paulus volgens Rembrandt

delingen 3:25 dat het de zegen van Abraham is, waar alle stammen van de aarde mee gezegend worden. We blijven verbonden met de geschiedenis van God met dit volk.

Elkaar tot zegen

Daarom is het een voorrecht dat we als kerken vertegenwoordigd zijn in Israël, waar het Joodse volk in vrijheid woont en willen we luisteren naar de manier waarop Israël nog steeds de Bijbel leest. Dat zal onze beleving van de zegen kunnen verrijken.

Andersom spreken we ook over wat die zegen voor ons betekent, zoals deze in Christus naar ons toekomt, en zal dat ook Israël weer tot zegen zijn. We spreken niet alleen, maar mogen in Israël tevens delen van de zegeningen die wij ontvangen, zodat we samen voor anderen tot zegen kunnen zijn. Boven alles: wij mogen God samen met Israël prijzen voor zijn zegen. In de gezamenlijke lofprijzing wordt iets zichtbaar van Gods bedoeling: dat Hij zal worden grootgemaakt voor zijn zegen, door Joden en heidenen samen. Dat schrijft Paulus in Romeinen 15:11: 'verheugt u heidenen, met zijn volk'. Gezegend met Israël mogen we met Israël God zegenen. «

Dr. M.C. Mulder is docent Nieuwe Testament en Judaica/Kerk en Israël aan de Theologische Universiteit Apeldoorn en de Christelijke Hogeschool te Ede en wetenschappelijk medewerker bij het Centrum voor Israëlstudies.

Albert Groothedde

Eén volk verkoren, alle volken geliefd

De bijzondere positie van het Joodse volk heeft alles te maken met de roeping van Abram. Hoe leest een Jood eigenlijk Genesis 12:1-3?

De ontmoeting vond enkele jaren geleden plaats op een alpenweide in Oostenrijk. Tijdens een bergwandeling raakte ik aan de praat met drie orthodoxe Joden. De erfzonde, het Noachitische verbond, het hiernamaals; tal van interessante theologische thema's passeerden in het gesprek de revue. Een opmerking is mij bijgebleven: 'Als wij Joden gehoorzamen aan de voorschriften van de Allerhoogste komt het met jullie niet-Joden uiteindelijk ook goed.'

Lech Lecha

In Genesis 12 lezen we hoe God Abram, een 75-jarige inwoner van Haran, opdracht geeft om te vertrekken: 'lech lecha' ('Gaat u [uit uw land, uit uw familiekring]', Gen. 12:1). In het Hebreeuws staat er eigenlijk: 'Ga voor jezelf' of 'Ga naar jezelf'. Vanwaar deze merkwaardige formulering? Er zijn door Joodse Bijbelgeleerden verschillende oplossingen aangedragen. Interessant is de gedachte dat God Abram oproept om geestelijk 'eigenwijs' te zijn. Hij dient te gehoorzamen aan de openbaring die hij als individu van de enige ware God heeft ontvangen. Deze openbaring, die hij terugvindt in zichzelf, zal voor hem steeds weer bepalend moeten zijn. Alleen als hij zich daardoor zal laten leiden, zal hij tot een zegen kunnen zijn.

Evangelist

Waarom maakt God uitgerekend met Abraham een nieuw begin? In de christelijke traditie wijzen we vaak op Gods soevereiniteit. Het is aan God Zelf wie Hij verkiest. Deze uitleg is niet helemaal vreemd aan het Jodendom.

Dominanter is echter de gedachte dat Abram zelf de aandacht trok van God. Niet God koos Abram, maar Abram koos God, stelt bijvoorbeeld de invloedrijke Joodse geleerde Mozes Maimonides (1138-1204).

In oude Joodse bronnen leren we Abram kennen als een filosoof. Abram zou zelfstandig tot de conclusie zijn gekomen dat er maar één God moet zijn. Ook stelt hij vast dat deze God gediend wenst te worden door middel van gebeden en offers. Abram vertaalt zijn 'bekering' tot het monotheïsme in daden.

Gehoorzaam zetten Joden hun schouders onder de reparatie van de wereld

Zo verhaalt de Talmoeed dat Abram op een dag het lef heeft om de complete winkelvoorraad van zijn vader te vernietigen. Terah, de vader van Abraham, was naar verluidt een verkoper van godenbeeldjes.

Om andere mensen te winnen voor de idee van het monotheïsme, ontvoert Abraham zich als een ware evangelist. Hij probeert actief mensen over te halen om met hem de enige ware God te dienen. En uitgerekend om deze reden besluit God, zo stellen veel Joodse uitleggers, om Zijn heilsplan via Abram te ontvouwen.

Drie beloften

God verlangt van Abram dat hij alles achterlaat en op reis gaat (Gen. 12:1). Een stevige opdracht. Om Abram te stimuleren, belooft God aan Abram drie dingen (Gen. 12:2). God zal hem: (1) veel nakomelingen geven, (2) hem rijk zegenen en (3) veel aanzien geven. De tweede belofte wordt door veel Joodse uitleggers materieel ingevuld: Abram zal erg rijk worden. Rashi (1040-1105), een van de invloedrijkste Joodse exegeten, merkt op dat God met deze beloften drie voor de hand liggende 'ja-maars' van Abraham smooit. Een nomadenbestaan is volgens Rashi namelijk funest voor de voortplanting, het bezit van land en het verwerven van aanzien. Uitgerekend daarin belooft God echter te voorzien.

Zegen voor de wereld

Behalve de drie beloften die Abram zelf aangaan, zegt God Abram ook toe dat hij tot een zegen zal zijn voor alle volken

(Gen. 12:2-3). God verkiest Abraham om door hem de hele wereld te zegenen.

Een gemiddelde Jood is zich terdege bewust van deze goddelijke toezegging. Het is een van de belangrijkste drijfveren voor een Jood om vast te houden aan zijn Joodse identiteit. Een verloochening van het Jood-zijn staat gelijk aan het jezelf onttrekken van Gods plan met Abraham en zijn nageslacht.

De verkiezing van het Abram en zijn nakomelingen door God blijkt in de praktijk voor het Joodse volk zelf nogal eens een vloek te zijn (geweest). Het Joodse anders-zijn ontlokt tal van vormen van antisemitisme. Het is opvallend dat ook uitgerekend niet-Joodse gelovigen die dé zegen van Abram, de Heere Jezus Christus, hebben leren kennen, zich desondanks met het antisemitisme inlaten; Gods waarschuwing ten spijt (Gen. 12:3).

Reparatie van de wereld

De toezegging dat het Joodse volk tot zegen zal zijn voor de wereld, wordt ook door het hedendaagse Jodendom uiterst serieus genomen. De Amerikaanse rabbijn Gilbert S. Rosenthal stelt: 'Het idee van uitverkoren volk is voor ons een constante prikkel om loyale Joden te zijn en een Joods leven te leiden; om rechtvaardigheid en gerechtigheid, moraliteit en waarheid, liefde en vrede na te streven.'

Voor veel religieuze Joden stimuleert daarbij het messiaanse perspectief. Gehoorzaam zetten ze hun schouders onder de 'tikkun ha-olam', 'de reparatie van de wereld'. Waarbij ze ondertussen verlangend uitzien naar de komst van de Messias. Van het uiteindelijke herstel van alle dingen zal Jood én niet-Jood profiteren, zo stelt het Jodendom. Of zoals het klonk op de Oostenrijkse alpenweide: 'Als wij Joden gehoorzamen aan de voorschriften van de Allerhoogste komt het met jullie niet-Joden uiteindelijk ook goed.' Eén volk verkoren, alle volken geliefd. 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad...' «

Drs. A. Groothedde werkt voor het Centrum voor Israëlstudies in Jeruzalem.

De theoloog en schrijver Andries Knevel is als radio- en televisiepresentator werkzaam bij de Evangelische Omroep

Een eeuwige belofte

Ik vind het best een waagstuk dat op de Israëlzondag Genesis 12 centraal staat. Want er staat nogal wat. Dat is in dit nummer van Verbonden wel weer duidelijk geworden. Ieder volk zou wensen om gezegend te worden als Abraham.

Maar er staat in Genesis 12 natuurlijk wel wat meer. De landbelofte, om het maar zo uit te drukken. Geldt deze belofte voor alle tijden? En wat zijn dan de grenzen? En gelden deze grenzen nog voor de huidige staat Israël?

Kortom, ik heb mijn boeken over Genesis 12, de landbelofte en de zegen van de volkeren maar weer eens uit de kast getrokken, en constateerde vormen van onenigheid. Dat zal niet verbazen want Israël, volk, land en staat zullen altijd onderwerp van controversie blijven, in de politiek en in de kerk. Zo las ik dat als Israël bezet gebied zou opgeven, dat regelrecht tegen de wil van de Here ingaat.

Welnu, de hermeneutiek van Genesis 12 laat ik graag aan anderen over, ik spring van het eerste Bijbelboek maar even over naar de actuele politiek. Dat is hachelijk, want wie weet of bij de verschijning van dit nummer de coalitie in Israël nog bestaat? Controverse genoeg en een meerderheid van één stem, klinkt ook niet al te solide.

Die sprong van Genesis 12 naar de actuele politiek is minder verrassend dan het lijkt. Immers binnen deze coalitie zijn partijen te vinden die het niet in hun hoofd zullen halen om "bezet gebied", inderdaad tussen aanhalingstekens, aan de Palestijnen weg te geven, terwijl de Arabische partij daar heel anders over denkt.

Seculiere politici die aanhanger zijn van de Groot Israël gedachte, althans: de iets groter Israël gedachte, kunnen terecht bij Genesis 12 en aanverwante teksten, die in de Pentateuch rijkelijk te vinden zijn.

Waarmee we terug zijn bij het begin. Mooi dat Genesis 12 op de Israëlzondag centraal staat, maar heren en dames theologen, leg dat element van de landbelofte nog maar eens een keer uit.

Andries Knevel

(Foto's: Theun Woudwijk)

Gedachten bij de begrafenis van Jozef

Het beloofde land vraagt om geloof

Aan het slot van het boek Jozua zijn we getuige van drie begrafenis. Jozua, de leider na Mozes, wordt begraven. Verder lezen we dat Eleazar, de zoon van Aäron, begraven wordt. Tussen deze twee, op dat moment voor het volk belangrijke mensen, lezen we over nog een begrafenis. Iemand uit een ver verleden. Het is Jozef. Hoe komt dit zo?

We moeten heel wat jaren terug in de tijd en zelfs naar een heel andere plaats. Naar Jozef op zijn sterfbed in Egypte. In Genesis 50:24 vraagt Jozef zijn familie om met een eed te zweren dat ze zijn beenderen zullen meenemen naar Kanaän. Na zijn dood wordt hij gebalsemd en in een kist (sarcofaag) gelegd.

In hetzelfde hoofdstuk 50 lezen we iets eerder ook van het overlijden van vader Jakob. Het valt op dat hij in tegenstelling tot Jozef direct al in Kanaän wordt begraven. Dit gebeurt in Sichem, in de spelonk van Machpela, in het stuk land dat Abraham gekocht had van Efron. Jozef regelt deze begrafenis. Hierdoor valt het des te meer op dat Jozef zich niet in Kanaän laat begraven. Waarom? Hier kunnen we verschillende oplossingen voor aandragen. Misschien is de meest voor de hand liggende wel dat Jozef als belangrijk publiek figuur niet zomaar buiten Egypte begraven kan worden.

Geloofsgetuige

In Genesis 50 blijkt wel Jozefs geloof. En dat geloof spreekt door zijn wens met betrekking tot zijn beenderen. God zal Zijn volk niet laten assimileren in Egypte. Het zal apart blijven staan. Dat was van begin af aan al haar status toen vader Jakob met zijn zonen in Gosen ging wonen. Het zal tot een volk uitgroeien en uiteindelijk naar Kanaän gaan om daar het land in bezit te nemen om te wonen. Dit alles zal door de God van Israël gerealiseerd worden. En omdat Jozef dit vast en zeker gelooft, wil hij met een eed vastgelegd hebben dat zijn beenderen in Kanaän zullen begraven worden.

Jaren gaan voorbij. Generaties komen en gaan. En in dat alles blijft God Dezelfde. 'Hoe donker ook Zijn weg mag wezen'. God is trouw aan Zijn Woord. Israël wordt door Gods hand verlost uit Egypte. God schakelt het geloof van mensen hierbij

in. Hebrreeën 11 wijst allereerst op het geloof van de ouders van Mozes: 'Door het geloof werd Mozes toen hij geboren was, drie maanden lang van zijn ouders verborgen [...] en zij vreesden het gebod van de koning niet' (Hebr. 11:23). Vervolgens lezen we over het geloof van Mozes (Hebr. 11:24-29).

Het geloof van Mozes spreekt ook in de uitvoering van het wilsbesluit van Jozef. In Exodus 13:19 lezen we dat Mozes bij de uittocht de beenderen van Jozef meeneemt. Nadrukkelijk worden we eraan herinnerd: 'Want hij (Jozef) had met een zware eed de kinderen Israëls bezworen, zeggende: God zal ulieden voorzeker bezoeken; voert dan mijn beenderen met ulieden van hier.' Mozes oefent geloof in de belofte van het beloofde land door de beenderen van Jozef mee te nemen. Het is hetzelfde geloof waardoor ook Jozef sprak. Voor het volk is Jozef een

samen luisteren

'Zij begroeven ook de beenderen van Jozef, die de kinderen Israëls uit Egypte opgebracht hadden, te Sichem.'
(Jozua 24:32: Statenvertaling)

voorbeeld van een geloofsgetuige. Tot bemoediging en ook tot aansporing om hem te volgen. God geeft het beloofde land aan Zijn volk.

Door de woestijn

Het volk gaat een lange reis van veertig jaar door de woestijn. Een reis waarin het volk telkens weer in de meest onmogelijke situaties ervaart dat God gééft. We lezen over verschillende mensen die dat geloof beoefenen. Zo zegt Jozua in Numeri 14 tegen het ongelovige volk:

Jozef: geloofsgetuige door zijn begrafeniswens

'Indien de HEERE een welgevallen aan ons heeft, zo zal Hij ons in dat land brengen en zal ons dat geven.' En vlak voor het begin van de inname van het land zegt de HEERE tot hem: 'Ik heb Jericho, met haar koning en strijdbare helden in uw hand gegeven.' Dit woord van God en het geloof daarin motiveert Jozua tot stilte en een zeventvoudige rondgang om de stad. Immers, God geeft! En ook: Juich, want de Heere heeft gegeven.

Helaas, veel Israëlieten zijn in de woestijn omgekomen. Dat lag niet aan God. Door ongelof zijn velen het beloofde land niet ingegaan. Jozua en Kaleb vormden hierop de uitzondering, door het geloof. Jozua mag Mozes zelfs opvolgen als leider van het volk.

De begrafenis van Jozef

Wanneer Jozua zijn werk afgerond heeft, gestorven en begraven is, dan pas lezen we over de begrafenis van Jozef! Sommigen gaan er van uit dat de begrafenis vrij snel na de intocht in Kanaän is geweest. Waarom zouden de Israëlieten een kist met beenderen jarenlang met zich meedragen in een land dat stukje bij beetje door hen veroverd wordt? En, het volk heeft al een periode doorgebracht in het gebied van Sichem (Jozua 8) waarvan nu gezegd wordt dat het de plaats van de begrafenis van Jozef is... Hoe begrijpelijk deze verklaring ook is, ik vind er toch geen aanknopingspunt voor in de tekst. Als je het boek Jozua leest, wordt deze begrafenis geplaatst tussen de begrafenis van Jozua en Eleazar. Bewust aan het eind. Bij het graf van Jozef geldt: God heeft gegeven!

Hierbij gaat nog een Schriftplaats in vervulling: Genesis 15:13-16: 'Toen zeide Hij tot Abraham: Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land dat hunlieder niet is, en zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken, vierhonderd jaar. Doch Ik zal het volk ook richten, hetwelk zij zullen dienen; en daarna zullen zij uittrekken met grote have. [...] En het vierde geslacht zal herwaarts wederkeren; want de ongerechtigheid der Amorieten is tot nog toe niet volkomen'. Jozef is het vierde geslacht gerekend vanaf Abraham.

Geloofsoefening

De vierde generatie wordt gevormd door Jozef. De man die het Woord van God over het land geloofde en daarvan getuigde tegenover zijn familie en volk. Israël werd opgeroepen om bij het graf van Jozef geloof te oefenen in deze God. Die het land aan Israël beloofde en gaf.

Het beloofde land vraagt nog steeds om geloof. Geloof als dat van Jozef. «

Drs. A. Hoekman is chr. geref. predikant en lid van het deputaatschap Kerk en Israël.

Gespreksvragen:

1. Hoe functioneert het geloof in de landbelofte bij Jozef?
2. Welke plaats en betekenis heeft de landbelofte vandaag in onze geloofsbeleving? Met welke vragen of zelfs spanningen komen we dan in aanraking?
3. Het graf van Jozef getuigt in Jozua 24: de belovende God heeft het land gegeven aan Israël. Kunnen we dit nu nog steeds zo zeggen in de zin van 'eens gegeven blijft gegeven'?

Albert Hoekman

Joan Bonhof

De Israëlzondag en ik

Vaak is de gedachte dat Israëlzondag iets is voor predikanten en theologen. En weinig te maken heeft met het dagelijks leven als christen. Termen als 'preekschetsen' en 'materialen voor de Israëlzondag' kunnen die gedachte versterken. Maar niets is minder waar. Zonder Israël was er geen kerk. Zonder Israël geen Messias.

Dit jaar staat de roeping van God aan Abraham centraal. 'Ga uit uw land (...), naar het land dat Ik u wijzen zal.' Deze roeping komt voor Abraham met een prijs, maar ook met een belofte: 'In u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden'.¹ God schenkt Zijn zegen aan Abraham, via hem aan Israël en via Israël aan de volken. Paulus geeft in deze keten Christus een centrale plaats: 'De zegen van Abraham komt in Christus Jezus tot de heidenen (= niet Joodse volken)' (Galaten 3:14).

Wat is nu de zegen? Wat betekent het als iemand gezegend wordt? Wat heeft de zegen aan het einde van de kerkdienst ermee te maken? Heeft met Christus de zegen voor Israël opgehouden te bestaan? Deze en veel andere vragen staan centraal bij de Israëlzondag van dit jaar, op 3 oktober.

Materialen

Dit jaar hebben ds. Niek Tramper en de jeugdorganisaties met en namens ons dit thema uitgewerkt. Alle materialen staan op de website www.hetcis.nl en/of zijn verkrijgbaar via het secretariaat en de jeugdorganisaties CGJO en LCJ. Er is voor elk wat wils: voor predikanten, voor niet-theologen en voor jeugd en jongeren. Gericht op het hoofd, maar ook op het hart.

Voor allen

- (hoofd) Wat betekent de zegen in het Oude en Nieuwe Testament? Een informatieve uitleg bij dit begrip.
- (hoofd) Wat is de inhoud van de zegen? Zowel vanuit Joods als christelijk perspectief wordt concreet de inhoud van de zegen uitgewerkt.
- (hart) Meditatieve lezing bij Genesis 12:4. Welke vragen stelt de tekst aan mijn leven? De volgende aspecten komen aan bod:
  - Lezen en herlezen van Genesis 12:1-4. Welke kernwoorden komen naar voren en wat roepen deze op?
  - Welke beelden komen er in gedachten naar boven?
  - Welke verbindingen zijn er naar onze tijd en mijn leven?
- (hart) Hoe leg ik de verbinding van Genesis 12 naar onze tijd en mijn leven?

Voor theologen

Voor theologen is er een exegetische uitwerking van Genesis 12:1-4 geschreven. Predikanten die op Israëlzondag hierover willen preken, kunnen hier hun winst mee doen! Mocht u liever over een ander thema preken, er staan ook andere preekschetsen op de website.

Voor jeugd en jongeren

Voor jeugd en jongeren is er een veelheid aan materiaal ontwikkeld. Van bijbelstudies tot verwerking en informatieve filmpjes. Zowel specifiek over het thema uit Genesis 12 als in het algemeen over het Israël van vandaag. Deze materialen zijn in samenwerking tussen het CIS en de beide jeugdorganisaties CGJO en LCJ ontwikkeld.

Beter zicht

'Gezegend met Israël.' We hopen dat op deze wijze dit thema dicht bij ons komt. In de hoop dat we zicht krijgen op de trouw van God met Zijn volk en daardoor ook op God Zelf! «

Ds. J.H. Bonhof is directeur van het CIS.

¹ In de NBV staat een andere vertaling: 'Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij'. In de herziene editie wordt gekozen voor de klassieke (bovengevoerde) vertaling.

Herbert Bulten

Een hoopvolle en getuigende verklaring

Toen recent het conflict in Israël weer hoog opliep, werd net voor ons Pinksterfeest en tijdens Sjavoet (Wekenfeest) in Israël een vrij unieke verklaring uitgegeven. Als Stichting Steun Messiasbelijdende Joden (SSMJ) ontvingen we deze hoopvolle en getuigende verklaring van onze partners in Israël.

Het initiatief werd genomen door het bestuur van 'the national pastors and elders', een platform van Messiasbelijdende Joden dat ca. 70 gemeentes en voorgangers van verschillende stromingen en achtergronden vertegenwoordigt. Arabische christenen zijn niet verenigd in een dergelijk platform, maar zijn door genoemd bestuur persoonlijk of als diverse groepen benaderd en staan volledig achter deze verklaring. Daarom is de verklaring behalve in het Hebreeuws, Engels, Russisch en Amhaars (een van de officiële Ethiopische talen) ook bewust gepubliceerd in het Arabisch. U kunt de volledige en in het Nederlands vertaalde versie vinden op onze website van de SSMJ. De verklaring begint als volgt:

Momenteel zien we veel polarisatie en haat tussen Arabische en Joodse burgers. Daarom willen wij, Israëlitische Joden en Arabieren die hetzelfde geloof in Jezus Christus als Messias en Heere delen, verklaren dat we verenigd zijn in broederlijke liefde. Deze liefde is geworteld in ons geloof en gebaseerd op de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament, zoals staat geschreven in Johannes 13:34-35: 'Een nieuw gebod geef Ik u, namelijk dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, moet u ook elkaar liefhebben. Hierdoor zullen allen inzien dat u Mijn discipelen bent: als u liefde onder elkaar hebt.'

Toonhoogte

Het is, voor zover ik weet, voor het eerst dat we namens de SSMJ iets schrijven in

'De weg naar vrede' in het Engels, Arabisch en Hebreeuws op een muur nabij de Gazastrook (foto: Cole Keister)

Verbonden. Toch vind ik het belangrijk om niet zozeer over onze stichting te schrijven of over de Messiasbelijdende Joden die wij ondersteunen, maar juist in een tijd van polarisatie aandacht te schenken aan deze verklaring in breder context. Vooral uit de tijd dat mijn vrouw en ik in Israël woonden en werkten, weet ik hoe grote terugkerende spanningen in Israël een wig kunnen drijven tussen Messiasbelijdende Joden en Arabische Christenen, maar ook binnen de eigen gemeenschap. Om deze verklaring nu op te stellen, is moed nodig en vraagt een verzoenend en nederig hart. Dat men eensgezind, ondanks zoveel onderlinge verschillen, de woorden en daden vindt om hiervan te getuigen, mag ons tot vreugde en verwondering stemmen. Merken we hier niet iets van de toonhoogte van Gods Geest in Israël? Hoe groot zijn soms niet de spanningen in onze grote en goed georganiseerde kerken in Nederland in een tijd van grote

secularisatie? Hier zijn kleine en minder goed georganiseerde minderheden die met geweldige uitdagingen te maken hebben en zij ervaren de urgentie van een dergelijk statement. Niet door buitenlanders opgelegd maar intrinsiek gemotiveerd.

Getuigenis

De verklaring is een prachtig en krachtig getuigenis dat juist Messiasbelijdende Joden, waarmee wij als christenen uit de volken dubbel verbonden zijn, te midden van alle spanningen als eerstelingen dit initiatief nemen.

Als vergeten groep worstelen ze met een dubbele identiteit, hebben zij te maken met dubbele ontkenning (door zowel christenen als orthodoxe Joden). Toch groeien zij als gemeenschap in de diepte en de breedte. Verschil is met gemak aan te wijzen, maar bewust wordt de liefdevolle gemeenschap in Christus benadrukt en gezocht. De verklaring sluit af met een gebed dat als volgt eindigt: 'Opdat zij allen één zullen zijn, zoals U, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zullen zijn, opdat de wereld zal geloven dat U Mij gezonden hebt.' (Johannes 17:21). Bidt en leeft u mee? «

Herbert Bulten is directeur van de Stichting Steun Messiasbelijdende Joden, die materiele en immateriële steun wil verlenen aan Joden die Jezus als Messias belijden.

Rien Vrijhof

Ds Hedde Biesma: een dienende voorzitter

Vele jaren was Hedde Biesma het vertrouwde gezicht van het deputaatschap Kerk en Israël. Maar liefst 25 jaar was hij voorzitter. In dankbaarheid gedenken we hem die zo vele jaren de kerken diende door aandacht te vragen voor de 'verbond-enheid' (zo noemde hij het zelf) van de kerk met Israël.

In een interview met Gert van Klinken vertelde Hedde uit welk nest hij kwam: *'Mijn gelijknamige grootvader was één van degenen geweest die in de Christelijke Gereformeerde Kerken het initiatief hadden genomen tot de oprichting van een synodaal deputaatschap voor de joden-zending.'* Belangstelling voor Israël kreeg hij van huis uit mee. Geboren in 1936 maakte hij in 1948 bewust de oprichting van de staat Israël mee. *'In mijn plakboek prijkte de foto van David Ben Gurion naast het portret van Theodor Herzl.'*

Voorzitter

In 1982 wordt Hedde benoemd tot deputaat. Twee jaar later is hij al voorzitter. Die snelle benoeming zal samenhangen met het vertrouwen dat hij genoot bij zijn mededeputaten en met zijn deskundigheid. Al tijdens zijn studie aan de Vrije Universiteit en aan de (toen nog) Theologische Hogeschool in Apeldoorn ging zijn interesse uit naar het levende jodendom. Omdat hij zich wilde verdiepen in de geschiedenis van het Joodse volk, leerde hij niet alleen Hebreeuws, maar ook Sumerisch en Akkadisch. In 2009 trad hij als voorzitter en lid van het deputaatschap terug.

CIS

Tijdens zijn voorzitterschap leverde Hedde een belangrijke bijdrage aan het ontstaan van het Centrum voor Israël-studies in 2002. Dit kenniscentrum werd opgericht door drie partners: de Gereformeerde Zendingbond in de (toenmalige) Nederlandse Hervormde Kerk, het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en ons deputaatschap.

Ds Biesma op werkbezoek, Bet Guvrin, 1999

Tot aan het ontstaan van het CIS waren de CGK zelfstandig in staat een Israëlpredikant uit te zenden. Tijdens het voorzitterschap van Hedde waren ds Rien van der Vegt en ds Kees van den Boogert dat geweest. Zo'n uitzending betekende een grote verantwoordelijkheid. Wonen en werken in Israël bracht spanningen en uitdagingen met zich mee. Daarbij gingen de financiële lasten van een uitzending steeds zwaarder op de kerken drukken. Ook de continuïteit was vanuit de CGK moeilijk te waarborgen. De komst van het CIS bracht uitkomst. Voortaan zou via die organisatie een werker worden gestationeerd in Israël.

Dienen

Een andere kwestie die tijdens zijn voorzitterschap veel aandacht vroeg was de naam van het deputaatschap. Toen Hedde aantrad, droeg het deputaatschap de naam 'Evangelieverkondiging onder Israël'. In contacten met Joden, zoals in het Overlegorgaan Joden en Christenen (OJEC), kwam steeds naar voren dat die naam ervaren werd als een uiting van superioriteit. Dit belemmerde de wezenlijke ontmoeting.

In een interview in *Vrede over Israël* vertelt Hedde in 1997 hoe hij de benadering van Israël zag: *'We menen Israël van dienst te mogen zijn met wat de Here ons geopenbaard heeft en waarvan het hoogste Woord zijn Zoon is. Maar tegelijk geeft dat woord 'dienen' aan dat we niet uit de hoogte kunnen doen.'* Die houding typeerde Hedde.

We gedenken in grote dankbaarheid de dienende houding van onze oud-voorzitter, die op 5 juli 2021 overleed. In genoemd interview in *Vrede over Israël* vertelde hij over wat hem dreef: *'Persoonlijk maakt Israël me altijd wat onrustig. Ik kan er niet om heen en kan er niet van af. Dat maakt niet alleen de geschiedenis, maar vooral de God van Israël me duidelijk: Hij 'heeft wat met dat volk', gezien zijn onberouwelijke verkiezing en zijn 'nooit gekrenkte trouw'.* Mag zijn gedachtenis tot zegen zijn. En mogen zijn kinderen en verdere familie troost ontvangen van Israëls God.

Ds. M.W. Vrijhof is voorzitter van het deputaatschap Kerk en Israël.